כיתה י' | חינוך פיננסי | יחידה 1 · שיעור 7 | 45 דק' | מתאים לממלכתי ולממלכתי-דתי

🏛️ הבנק המרכזי: יציבות מחירים וקביעת הריבית

🎯 מטרות השיעור

- להכיר את התפקיד של בנק ישראל ולהבחין בינו לבין בנק מסחרי
- להבין מה זה יעד אינפלציה ולמה שומרים על יציבות מחירים
- להסביר איך העלאה או הורדה של הריבית משפיעה על הלוואות, חיסכון וביקושים

🚪 פתק כניסה (2 דקות)

בתחילת השיעור כל תלמיד עונה על פתק, בלי ציון:

1. מי לדעתכם מדפיס את השטרות בישראל?
2. שמעתם בחדשות "הריבית עלתה" או "הריבית ירדה"? מה זה אומר לדעתכם?
3. למה לא פשוט להדפיס עוד כסף ולחלק לכולם?

למורה: 1. בנק ישראל אחראי על הנפקת השטרות והמטבעות 2. השערות; נחזור לזה בשיעור. 3. זו השאלה המרכזית של השיעור: יותר כסף בלי יותר מוצרים מוביל לעליית מחירים. אין צורך לתקן עכשיו.

🔑 מושגי מפתח

בנק מרכזי (בנק ישראל)
הבנק של המדינה: מנפיק את הכסף, קובע את הריבית הבסיסית ושומר על יציבות המחירים והמערכת הפיננסית.

בנק מסחרי
בנק שמנהל חשבונות של אנשים ועסקים, נותן הלוואות ומקבל פיקדונות.

ריבית בנק ישראל
הריבית שבנק ישראל קובע; היא משפיעה על הריביות שהבנקים המסחריים גובים ונותנים.

אינפלציה
עלייה כללית ומתמשכת במחירים, שמקטינה את כוח הקנייה של הכסף.

יעד אינפלציה
טווח שהממשלה קבעה לעליית מחירים שנתית; בישראל 1% עד 3% בשנה.

📖 הסבר למורה

בנק ישראל אינו בנק שפותחים בו חשבון. הוא "הבנק של המדינה", ואחד התפקידים המרכזיים שלו הוא לשמור על יציבות מחירים: שהמחירים לא יעלו מהר מדי, וגם לא ירדו. היעד שנקבע לישראל הוא אינפלציה של 1% עד 3% בשנה.

הכלי המרכזי הוא הריבית. כשהמחירים עולים מהר, בנק ישראל מעלה ריבית: הלוואות ומשכנתאות מתייקרות, חיסכון משתלם יותר, אנשים ועסקים קונים ולווים פחות, והלחץ על המחירים יורד. כשהכלכלה חלשה, הוא מוריד ריבית כדי לעודד הלוואות, השקעות וצריכה.

החלטות הריבית מתפרסמות בכמה מועדים קבועים בשנה. לפני השיעור כדאי לבדוק באתר בנק ישראל מה הריבית העדכנית ומה האינפלציה בשנה האחרונה, ולהביא את המספרים לכיתה.

👩‍🏫 פעילות בכיתה

1. פתק כניסה (2 דקות): שלוש שאלות קצרות (ראו למעלה).
2. פתיחה: "אי השוקולד" (דמיוני): על האי יש 100 חפיסות ו-100 ₪. מה קורה למחיר אם מחלקים לכולם עוד 100 ₪, ומספר החפיסות לא משתנה?
3. הסבר: בנק מרכזי מול בנק מסחרי, יעד האינפלציה וכלי הריבית.
4. משחק תפקידים בקבוצות: "ועדת הריבית". כל קבוצה מקבלת נתונים דמיוניים (אינפלציה, אבטלה) ומחליטה: להעלות, להוריד או להשאיר, ומנמקת.
5. דיון: מי מרוויח ומי מפסיד מהעלאת ריבית? (לווים, חוסכים, עסקים.) מילוי דף העבודה.
6. כרטיס יציאה (2 דקות). מי שסיים מוקדם: ★ חלק אקסטרה.

💡 הערות למורה

הריבית והאינפלציה משתנות. מומלץ לבדוק את הנתונים העדכניים באתר בנק ישראל ובאתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לפני השיעור. כל הנתונים בדף העבודה דמיוניים.

שיעור קודם באתר: מחירים, אינפלציה וכוח קנייה.

❓ שאלות תרגול (בודקים בלחיצה)

1. מה אחד התפקידים המרכזיים של בנק ישראל?

- לפתוח חשבונות לאזרחים
- לשמור על יציבות המחירים
- למכור ביטוח
- לקבוע מחירי מוצרים בסופר

2. האינפלציה גבוהה מהיעד. מה בנק ישראל צפוי לעשות?

להוריד ריבית | להעלות ריבית | להדפיס עוד כסף | לא כלום

3. מה קורה למשכנתא בריבית משתנה כשהריבית עולה?

ההחזר החודשי עולה | ההחזר יורד | אין שינוי | המשכנתא נמחקת

4. מהו יעד האינפלציה בישראל?

0% בדיוק | 1% עד 3% בשנה | 10% בשנה | אין יעד

🎟️ כרטיס יציאה (2 דקות)

בסוף השיעור כל תלמיד כותב על פתק:

1. כתבו במשפט אחד את ההבדל בין בנק ישראל לבנק מסחרי.
2. הריבית עלתה. כתבו מי מרוויח ומי מפסיד.

תשובות אפשריות: 1. בנק ישראל הוא הבנק של המדינה (ריבית, כסף, יציבות); בנק מסחרי מנהל חשבונות ונותן הלוואות לאנשים ולעסקים. 2. מרוויחים: חוסכים. מפסידים: לווים (משכנתא, הלוואות, מינוס).

🏠 משימה עם המשפחה

משימה קצרה לבית (10–15 דקות), לעשות יחד עם בן משפחה:

1. שאלו בן משפחה אם הוא שם לב לשינוי בריבית בשנים האחרונות (משכנתא, הלוואה, חיסכון).
2. איך זה השפיע על ההוצאות או על החיסכון של המשפחה?
3. כתבו משפט אחד שמסביר את הקשר. בלי לשתף סכומים.

📌 ציר 2 בתוכנית החינוך הפיננסי של משרד החינוך: עולם הכסף והבנקאות.

📝 בדף העבודה

פתק כניסה, 5 תרגילים, ★ חלק אקסטרה למתקדמים וכרטיס יציאה. מחוון מלא בעמוד השני. למתקשים יש דף עם תמיכה: מחסן מילים, שאלות הקפה ומשפטי פתיחה.

המידע כללי ואינו ייעוץ פיננסי או משפטי מותאם אישית. כל המספרים והשמות בשיעור דמיוניים.

מחוון: הבנק המרכזי: יציבות מחירים וקביעת הריבית

🚪 **פתק כניסה:** 1. בנק ישראל אחראי על הנפקת השטרות והמטבעות. 2. השערות; נחזור לזה בשיעור. 3. זו השאלה המרכזית של השיעור: יותר כסף בלי יותר מוצרים מוביל לעליית מחירים. אין צורך לתקן עכשיו.

1. ב. בנק ישראל
2. ב. כי יש יותר כסף מול אותה כמות מוצרים, והמחירים עולים
3. לא, היעד הוא 1%–3%. הוא עשוי להעלות ריבית כדי לרסן מחירים.
4. 4%: 400 ₪; 6%: 600 ₪. הפרש 200 ₪.
5. ריבית עולה ← הלוואות מתייקרות וחיסכון משתלם ← אנשים ועסקים קונים ולווים פחות ← הביקוש יורד והמחירים עולים לאט יותר.

★ חלק אקסטרה למתקדמים

6. האינפלציה בתוך היעד והכלכלה נחלשת, ולכן הורדה או השארה סבירות. לקבל כל נימוק שמקשר בין הנתונים להחלטה.
7. למשל: פוליטיקאים עלולים לרצות ריבית נמוכה לפני בחירות גם כשהמחירים עולים; עצמאות שומרת על אמון ויציבות לטווח ארוך.

🎟️ **כרטיס יציאה:** 1. בנק ישראל הוא הבנק של המדינה (ריבית, כסף, יציבות); בנק מסחרי מנהל חשבונות ונותן הלוואות לאנשים ולעסקים. 2. מרוויחים: חוסכים. מפסידים: לווים (משכנתא, הלוואות, מינוס).

נכתב על ידי טאב · נוצר בבינה מלאכותית